

Από τη Σκύλλα της αρνησιδικίας στη Χάρυβδη της αστόχαστης ταχύτητας: Η Δικαιοσύνη σε συμπληγάδες

Η εποχή μας είναι υποταγμένη στην αυτοματοποιημένη ταχύτητα των εικόνων, στο scrolling των κοινωνικών δικτύων και στις βολικές «αλήθειες» που συνήθως απέχουν από την εμπειρική πραγματικότητα. Η εξέλιξη αυτή έχει επίπτωση και στο Κράτος Δικαίου, που μεταλλάσσεται και αγωνίζεται να διατηρήσει έναν αδιαπραγμάτευτο πυρήνα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Στον αγώνα αυτό έχει να αντιπαλέψει τη Σκύλλα της αρνησιδικίας εξαιτίας της μακροχρόνιας καθυστέρησης της Δικαιοσύνης και τη Χάρυβδη της ταχείας, αυτοματοποιημένης και ενίοτε αστόχαστης έκδοσης αποφάσεων. Όμως, παρά τον εθισμό στην περιρρέουσα ταχύτητα, η εμπειρική πραγματικότητα διδάσκει ότι η ποιότητα μιας απαιτητικής πνευματικής εργασίας, όπως η απόδοση δικαίου, είναι αντιστρόφως ανάλογη της ταχύτητας.

Οι σκοποί των πρόσφατων νομοθετικών πρωτοβουλιών που συνοψίζονται στο σχήμα «ταχύτητα = καλή δικαιοσύνη» παραβλέπουν όσα προαναφέρθηκαν και παραμερίζουν τις λοιπές παραμέτρους της δίκαιης δίκης. Η λογική αυτή αποδέχεται την ταχύτητα ως αναπόφευκτη εξέλιξη χωρίς πρόσθετα διλήμματα, ερωτήματα και (αυτό)κριτική. Σε αυτήν ακριβώς την απουσία κριτικής διάθεσης εντοπίζεται η ουσία (και αυτού) του προβλήματος: Πόσο ταχεία και ταυτόχρονα ποιοτική μπορεί να είναι μια Δικαιοσύνη που είναι διαρκώς αντιμέτωπη με την πολυνομία, με την αναπόφευκτη πολυπλοκότητα των σύγχρονων συναλλαγών και διαφορών και με τον αυξανόμενο διεθνή χαρακτήρα τους; Και πόσο ικανοποιημένη μπορεί να είναι μια δημοκρατική πολιτεία, όταν η Δικαιοσύνη της βασίζεται στο πεπερασμένο πρότυπο του δικαστή που «τα κάνει όλα και συμφέρει»;

Διανύοντας ήδη το δεύτερο τέταρτο του 21ου αιώνα αναμένουμε ακόμα από τους δικαστές να παλεύουν μόνοι τους με τα θηρία διατηρώντας εν πολλοίς συνθήκες εργασίας προηγούμενων αιώνων. Όμως, όσο αυτό το πρότυπο δικαστή - superman διατηρείται, το πρόβλημα της κακής δικαιοσύνης λόγω αρνησιδικίας θα μεταλλάσσεται σε πρόβλημα άδικης «δικαιοσύνης» λόγω κακής ποιότητας. Ας κρατάμε λοιπόν μικρό καλάθι κάθε φορά που παρουσιάζεται μια γενική στατιστική εικόνα επιτάχυνσης της Δικαιοσύνης, χωρίς ειδικά

**Βασίλειος Α.
Χατζηγιάννου**

Διαχειριστής
εταίρος
«ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΥ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ»
Αναπληρωτής
Καθηγητής
Νομικής
Σχολής Δ.Π.Θ.

ποιοτικά χαρακτηριστικά του παραγόμενου δικαιοδοτικού έργου (π.χ. πόσες πρωτόδικες αποφάσεις εξαφανίζονται στο εφετείο, πόσες δευτεροβάθμιες αποφάσεις αναιρούνται, πόσες αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων διατηρήθηκαν ως αποφάσεις κύριας δίκης, πόσες αναγκαστικές εκτελέσεις προχώρησαν χωρίς να ακυρωθούν κ.ο.κ.).

Επομένως, οποιεσδήποτε προσπάθειες επιτάχυνσης είναι καταδικασμένες σε αποτυχία αν δεν συνοδεύονται από λοιπά μέτρα ενίσχυσης του δικαιοδοτικού έργου. Τέτοια μέτρα είναι ο πλήρης ηλεκτρονικός φάκελος, η πλήρης ηλεκτρονική αρχειοθέτηση και καταχώρηση της νομολογίας των δικαστηρίων, η εξ αποστάσεως εκδίκαση υποθέσεων με ηλεκτρονικά μέσα και η προσεκτική και σαφώς οριοθετημένη χρήση τεχνητής νοημοσύνης προς υποβοήθηση του δικαιοδοτικού έργου. Όσα από τα μέτρα αυτά υλοποιηθούν, θα έχουν αναμφισβήτητο όφελος. Ωστόσο, πέραν τούτων, εφόσον επιθυμούμε το δικαιοδοτικό έργο να συνεχίζει να αποτελεί ουσιαστικά ανθρώπινο έργο, καλό θα ήταν να συζητήσουμε σοβαρά τη βελτίωση των όρων εργασίας των δικαστών και την ενίσχυσή τους με την ίδρυση μιας κεντρικής επιστημονικής υπηρεσίας, οργανωμένης ανά δικαστήριο και απαρτιζόμενης από εξειδικευμένους ερευνητές νομικούς, με σκοπό τη συνδρομή στη μελέτη των δικογραφιών, στην τεκμηρίωση και στη σύνταξη σχεδίων διατάξεων και αποφάσεων. Έτσι, και η ταχεία Δικαιοσύνη θα είναι εφικτή χωρίς εκπτώσεις ποιότητας, και η εμπιστοσύνη της κοινωνίας σε αυτήν θα αποκατασταθεί. ■

